

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatus De Conscientia, De Peccatis, De Legibus, De Fide, Spe,
Et Charitate

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

§. 1. Quid de consensu permetum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76540](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76540)

de consensu, disput. 1. quæst. 3. punct. 2. n. 2. Et disput. 7. quæst. 5. p. 1. num. 5.

13. Sexta clausula est, vt coniux impedimenti ignarus certior sit factus de nullitate prioris matrimonij: & ponitur hæc notitia sub ablatiso absoluto, quod videtur conditionem necessariam importare, ex l. à restatore, ff. de condit. Et demost. Ceterum mihi placet sententia Sanchez illa disp. 3. n. 61. illam notitiam non apponi pro conditione ad dispensationem, sed in instructionem Confessarij, qui cum viderit id fieri, posse, quin laicis delictam delegat etiam sub graui suspitione, id faciat? secus verò si abique graui suspitione delicti, certiorari non potest coniux de nullitate prioris consensus. Item sæpe hæc notitia fieri non potest, quin graues inimicitie inter coniuges oriatur, maxime si impedimentum fuit ex parte scemina. Ergo in illo casu non est credendum velle Pontificem certiorum facere coniugem de nullitate prioris matrimonij, quia esset certiorari vitum delicti scemina. Adde illam clausulam non tam expostulati à Pontifice pro valore dispensationis, quam pro matrimonij restitutaione, quia, existimauit instaurari non posse matrimonium, nisi certiorato coniuge de nullitate prioris consensus: at vigenat causa est probabile satis instaurari posse, quin habeatur talis notitia. Ergo ad summum intelligitur esse tacendam, quando pro restitutaione matrimonij expostulatur.

14. Potestas legitimandi prolem concessa in his dispensationibus solum etiam prodest pro foro conscientie, vnde pro foro ipso foro potest, & vtique parenti succedere, & ad ordines accedere, non tamen in foro externo. Quare si beneficium ei collatum sit, & impedimentum manifestatur, impetrari ei potest vt omnino vacans, & collatum illegitimo, quia solum pro foro interno profuit dispensatio. Quando verò ex parte vnus est bona fides, proles in vtroque foro legitima est: neque tunc opponitur clausula decernens legitimam esse prolem, nisi vt scrupuli tollantur. Vltimo aduertet hæc dispensationes gratis semper exhiberi, neque per modum recompensationis aliquid expostulari, vt constat ex verbis illic appositis, & ex communi stylo.

§. II.

Explicuntur clausulæ apponi solitæ in dispensationibus pro foro externo.

- 1 De qualitate delegati.
- 2 Quæ causa, & quibus modis dispensatio concedenda sit.
- 3 Possitne delegari hæc dispensationes? Proponitur dubitandi ratio.
- 4 Reversatur examinationem testium, veritatis indagacionem delegari posse, nec absolutioem, neque dispensationem, neque proli legitimationem.

Hæc clausulæ opponantur à Sanchez lib. 8. disp. 35. à n. 1. 2. & 3.

Prima continet personam cui dispensationes committuntur expedienda, qui est officialis, diocæsanus. Nominè officialis qui veniat intelligendus, late dixi in tract. de privileg. ibi enim probauit debere esse vicarium Episcopi, vel illum, qui iurisdictionem quasi Episcopalem habet quales sunt aliqui Abbates, vel priores, sic Basil. lib. 8. cap. 2. n. 1. Riccius in praxi de dispens. vbi testatur sic declarasse summum Pontificem: si autem contrahentes diuersæ sint diocæsis, sufficit, si ordinario vnus literæ presententur. Basil. supra Sanchez disp. 35. n. 5. quæ absolutè est illorum ordinarius vnus directè, & alterius indirectè.

2 Secunda continet causas, ob quas expedienda est dispensatio quando ex causa conceditur, quæ causas explicamus, cum specialiter de dispensationibus concessis pro matrimonio contrahendo differimus.

Tertia continet modum, quo hæc causæ debent verificari. Non enim est necessarium officiali cui talis expeditio conceditur, Notario, & testibus iuratis veritatem inuestigare, sed quomodocumque de veritate egularum, quæ ad dispensationem concedendam sunt allegatæ, certus fiat sufficiens est ita. Paul. volum. 4. consil. 75. num. 5. Basil. lib. 8. cap. fin. n. 25. Et lib. 5. cap. 3. n. 3. vbi quando aliquid relinquatur iudicio alicuius, idem est ac relinqui conscientie, nec iudicalem indagacionem requirit vt constat ex multis iuribus, quæ colligit glossa in cap. fin. de veto. Et cap. nisi cum pridem de renuaciat. ad finem ibi. ubi rediimus relinquendum & præcipue cap. statuum, de respiciis in 6. §. assessor. ibi quod conscientia relinquatur eiusdem vbi glossa, cum enim hoc conscientie relinquatur ipsius, Ergo solus Deus, hic, & nullus alius est iudex, vel cognitor, quam glossam pluribus exornat Philippus Francus lib. num. 6. Quod si in dispensatione affirmet Pontifex dispensare ob aliquas causas, quæ contrahentium animum mouent, vt cupent se inuicem copulari, cum tunc nullus causæ in particulari mentio fiat, tenetur pontifex gratis dispensare, pecunia à

contrahentibus in subsidium data. Neque tunc tenetur commissarius, cui expeditio dispensationis delegatur inuestigare causam aliquam, vt rectè docet Sanchez disput. 35. num. 24. Neque obicit mandari officiali in his dispensationibus, vt inuestiget, an preces veritatis nitantur: id enim solum ad impedimentum refertur, hoc est inuestiget, an verè sint impedimenta, vt possit dispensare, vel solum ex communi stylo curiæ opponitur.

Quarta clausula est quæ etiam habetur in dispensationibus pro foro conscientie, vt fiat gratis, nec aliquid etiam sponte oblatum accipiatur, quod quæ ratione vetum sit late dicemus de simonia.

3 Sed inquires, an hi, quibus hæc dispensationes committuntur, possint eas subdelegare, vel saltem informationem causæ, aut aliquid simile.

Ratio difficultatis est, quia videtur in his dispensationibus electa industria personæ. Dicitur enim, discretioni tuæ, de qua in his speciale in Domino fiduciam obtinemus. Item conscientia oneratur dispensantis, tam in examinatione veritatis, quam in dispensatione faciendâ: at quoties conscientia alicuius grauat, videtur subdelegatio prohibita, & personæ industria specialiter electa, vt tenet Lafon. in l. à iudice, cap. de iudic. num. 11. limitat. 5. Bald. in cap. si pro debilitate, de officio deleg. num. 6. Imola in cap. fin. §. eodem tit. Leo in thesauro fori Ecclesiæ, cap. 15. num. 49. Et casu quo nominata personæ dispensatio expedienda committeretur, affirmat Grassis decis. 9. casuum conscient. lib. 1. cap. 13. num. 19. Sanchez lib. 8. disp. 27. sine num. 43.

4 Nihilominus dicendum est, etiam si personæ nominatæ commisso fiat posse veritatis indagacionem, examinationemque testium delegari; non tamen dispensationem, neque legitimationem proli, neque absolutioem, impositionemque penitentis seu commutationem in pia opera. Priorem partem, scilicet examinationem testium, indagacionemque veritatis delegari posse, tenet Abbas in cap. vlt. §. 1. de officio delegati, nu. 7. Et in cap. cum in veteri, in princ. de electione. Nauarr. consil. 6. de officio deleg. num. vnico in 2. edit. Marc. Anton. Genuesi, cap. 83. num. 5. Nicolaus Garcia plures alios referens 6. p. de benefico. cap. 1. à num. 100. Thom. Sanchez lib. 8. de dispensat. disput. 27. num. 43. Menoch. tom. 1. consil. 17. num. 12. Ratio est, quia examen testium, indagatioque veritatis actus est iurisdictionis, ac proinde delegari potest. Secundam autem partem, scilicet dispensationem, legitimationem proli impositionemque penitentis delegari non posse, tenent ferè omnes doctores supra relati, præcipue Thom. Sanchez, & Menoch. quia est nudum ministerium, quod subdelegari non potest, ex doctrina recepta, in cap. fin. de officio delegati, quam pluribus exornat Felin. ibi. §. vlt. ad fin. vers. 4. Grassis decis. 157. in addition. ad eam, num. 6. Et 7. Genuesi cap. 83. num. 6. Et de legitimatione proli est alia specialis ratio, quare subdelegari non possit, quia est ex Principi referuatis in signum suæ supremæ iurisdictionis. §. si verò is qui solimodo in auct. quibus modis naur. esse. sui. Bald. in l. 1. col. 1. C. de iure auroorum annul. Felin. in cap. vltim. n. 4. vers. fallit. in referuatis, de officio delegati, & Purpurat. in l. v. num. 373. Et 374. de officio eius. Menoch. dicto consil. 17. num. 9. at vbi referuata Principi delegantur, subdelegari non possunt. vt tradit ibi Menoch. cum Baldo in rubr. de officio deleg. & cap. vlt. eodem titul. & ibi Felin. n. 4. lat. in l. à iudice, column. vltim. vers. 13. limitat. Cod. de iudic. Decio, Alexand. Pupurato. & aliis. Ergo.

PUNCTVM XVI.

De causis ex quibus dispensationis rescriptum reddatur nullum

TRipliciter dispensationis rescriptum reddi potest nullum. Primò, si deficiat causa requisita ad dispensationem. Secundo, si deficiat potestas in dispensante. Tertiò, si deficiat consensus. De primis duobus modis satis superque in hac disputatione dictum est. De tertio restat nunc dicendum. Consensus namque deficere potest, Primò, si dispensans cogatur per metum cadentem in virum constantem concedere dispensationem, Secundo, si per ignorantiam, vel errorem inducatur ad illam concedendam.

§. I.

Quid de consensu per metum.

- 1 Probabiliter censo si causa legitima intercedit non esse irritam dispensationem.
- 2 Secus si adeat causa, nisi in propria lege, dispensatio concedatur.
- 3 Debet tamen dispensans absolutam voluntatem habere dispensandi.

x Et

DE
ASTRO
PALAC
TONI
FIVE

ET quidem de consensu coacto omnes illi doctores, qui affirmant metum iure naturæ annullare quemlibet contractum, consequenter affirmabunt annullare dispensationem. At quia loquens de metu probabilis consensu ex hoc capite non esse iure naturæ irritum contractum, censet neque dispensationem sic exortam esse irritam, si causa dispensandi alias intercedat, quia metus non tollit voluntarium, etiam si illud diminuat. Quapropter si demus dispensationem habere absolutam voluntatem dispensandi, non obstante iniuria per metum sibi facta, dispensatio obtinebit. Iure autem positivo non inuenitur talis dispensatio irritata, & annullata: solum enim de abolitione ab excommunicatione inuenitur cautum esse nullius effectus *cap. vnic. de his que vi. in 6. quod non licet extendere ad dispensationem, quæ est omnino diuersa, quæ doctrina tam in dispensatione legis positivæ, quam naturalis, scilicet voti procedit, & ita tenet Suarez lib. 6. de legib. c. 2. n. 21. & lic. 6. de voto, cap. 27. n. 27.*

2. Dixi. Si causa legitima dispensandi in lege intercedat, quod noianter appositum ob dispensationem concessam in voto, iuramento, & qualibet lege superioris; in quibus si dispensans cogereetur concedere dispensationem, legitima causa dispensandi non proposita, nulla esset dispensatio non tam ex metu, quam ex defectu causæ, quod optimè aduertit Suarez lib. 6. de voto, cap. 27. n. 18. At si cogitur dispensare legitima causa intercedente, iustus videtur esse metus incensus: neque conueni potest Prelatus de talis incensione, præcipue si causa, sit, ex qua debebat ipse dispensationem concedere. Quod si metus legislatoris esset iniuste incensus, ut ipse in propriis legibus dispensationem concederet, & de facto concedat, nulla illi allegata causa, dispensatio tenet, quia illam dare potest absque causa, præcipue cum ex parte ipsius sufficiens causa sit honestandi dispensationem, metus incensus.

3. Dixi similiter si dispensans habet absolutam voluntatem dispensandi, valere dispensationem quia sufficiens fundamentum est, ut præsumatur, non animo sed verbo tenus dispensationem concedere. At quia etiam est præsumptio neminem alio sensu verba proferre, quam in animo habet, ex e. *humana aures, 22. quæst. 5. ibi humana aures verba nostra talia iudicant, qualia foris sonant.* Quare nisi manifestè constet de contraria voluntate, pro verbis iudicari debet ut tradit glossa in *supradicto cap.*

§. II.

Quid de consensu per ignorantiam, vel errorem.

1. Ignorantia, vel error tollens voluntarium, annullat gratiam & quamlibet dispensationem.
2. Rescriptum gratia per subreptionem obtentum ipso iure est nullum, Rescriptum iustitia venit annullandum.
3. Debet in rescripto attendi, quod sit primò concessum, ut intelligatur, quando est rescriptum gratia, quando iustitia.
4. Taciturnitatis, veritatis, vel expressio falsitatis, reddi supradictò modo rescriptum nullum, tamen si in culpa non sis.
5. Si deceptio committitur circa substantia, vel circa personam, cui committitur, rescriptum annullatur. Explicatur exemplis, de substantiis in materia rescripti.
6. Explicatur de errore commisso circa personam.
7. Quid si ex errore concedens dispensationem intelligit esse alium ab eo cui re vera concedit. Affirmat Sanchez valere dispensationem.
8. Probabilis est oppositum.

Præsupponenda sunt in aliqua cetera, ut gradum ad difficultiora faciamus.

Primò certum est si detur ignorantia, vel error, qui voluntarium tollat, dispensationem, & quamlibet aliam gratiam & rescriptum esse nullum; quia hæc concessionis sine voluntate concedentis habere non possunt effectum. Dupliciter autem error, vel ignorantia contingere potest. Primò si causam ex qua impeditur dispensatio, taceas. Secundo, si falso exprimas causam, ex qua conceditur; quocumque enim ex his modis error, vel ignorantia contingat, dispensatio, gratia, & quodlibet aliud rescriptum irritum est, habetur *cap. ex parte, cap. sedes, c. si proponente, cap. constitutus, cap. postulat, de rescript. cap. quia circa, de consanguinitate, & affinitate, inter dilectos, vers. ult. de fide instr. cap. vit. de filiis presbyter. in 6. & l. quod si nolimus, ff. de scilicet, edict. Ratio est quia non intendit Pontifex tali errore, vel ignorantia stante rescriptum concedere in quolibet enim rescripto subintelligitur hæc conditio, si preces veritatis nitantur, quæ cum a veritate alienæ sint, vel per suppressionem veri, vel per expressionem falsi, conditio requisita ad rescripti valorem non subsistit, & consequenter neque rescriptum. Quod addo veram esse, ut etiam in rescripto non diceretur expresse, si preces, veritatis nitantur si de facto non nitantur veritati rescriptum nullum est, ut est decisio expressa in *cap. ex parte, de rescript. ibi in huiusmodi litteris intelligenda est hæc conditio, etiam si non appo-**

natur, si preces veritatis nitantur, quia est conditio, quæ de iure inest, ut bene explicat glossa ibi. Neque obstat textus in l. fin. C. de diuersis rescript. ex qua videbatur ad irrationem rescripti necessarium esse hanc exprimi conditionem: inquit enim lex, sub ea conditione precesserit præcipimus, si preces veritatis nitantur. Ego quando non sub ea conditione profertur rescriptum, valorem obtinebit. Non inquam, obstat: tum quia ibi non præcipitur rescriptum profertur sub ea conditione expressa quæ id necessarium sit ad irrationem rescripti, sed quia est conueniens sic profertur, ut nemini detur locus dubitandi. Tum, quia verbum illud, profertur, non videtur sumendum in rigorosa significatione, ita ut intelligatur præcipi ab illa lege, in quolibet rescripto hanc exprimi conditionem; non enim videtur hic sensus esse, cum videamus plura rescripta hanc expressam conditionem non continere, sed sensus est sub ea conditione prolaturum censeri præcipimus; quia cum sit conditio, quæ de iure inest, parum interest si exprimat, cum non expressa, subintelligenda sit.

2. Secundò est certum diuerso modo rescriptum gratia per subreptionem obtentum esse irritum, ac rescriptum iustitiæ, Rescriptum gratia voto illud, quod continet dispensationem, vel facultatem dispensandi præteritatem, collationem beneficii, aut aliam quamcumque gratiam. Rescriptum iustitiæ est quod dat iurisdictionem ad lites, ut multis probat Menochius lib. 2. *curator, casu 201. num. 1.* Rescriptum ergo gratia est nullum ipso iure, si per subreptionem, hoc est, per taciturnitatem veri, vel expressionem falsi obtentum sit, *cap. fin. de filiis presbyterorum, in 6. ibi veluti per subreptionem obtentum, nullius penitus est momenti, & cap. postulat, de rescript. ibi, commotum reportare non debet huiusmodi litteris, ut pote veritate tacta imperatis.* Et idem dicitur in *cap. constitutus, eodem tit. & licet huiusmodi iura in materia beneficii loquantur, quæ grauius, & rigorosius solet a iure prohiberi ob præteritatem ambitionem, iuxta cap. quammis de prebend. in 6. At fere omnes Doctores illorum textuum, decisionem extendunt ad quamlibet gratiam, & dispensationem, quia militat ead. ratio, scilicet defectus voluntatis in concedente, quæ non est censenda adesse, quando exprimitur, quod tacendum erat, & taceatur, quòd erat exprimendum, sic pluribus exornat, & comprobat Felin. in *cap. audientiam, 1. de rescript. num. 22. vers. amplius secundo. Tiraquel. multos referens tract. cessante causa, limit. 1. n. 12. & segg. & pluribus exornans Nicol. Garcia part. de benef. cap. 3. à princ. Guier. qq. canon. lib. 1. cap. 1. num. 22. Suarez lib. 6. de voto, cap. 27. n. 3. Sanchez lib. 8. disp. 21. n. 10. At rescriptum iustitiæ sic per subreptionem obtentum, non est ipso iure nullum, sed venit annullatum ope exceptionis, quare quouque per exceptionem elidatur validum est habetur *cap. si autem, & c. plenamque, de rescript. ubi secundum rescriptum imperatum per subreptionem id est per taciturnitatem primi rescripti non est nullum, sed venit cassandum, quia si esset nullum ipso iure, & conualecerat data negligentiæ primj imperatoris, quam in conjunctione testatur Felin. in *prædicto cap. ad audientiam, n. 17 in princ.* approbati ab omnibus: & ita tenent omnes supradicti Doctores. Ratio autem, quare rescriptum iustitiæ non annullatur a iure ipso facto, sed ope exceptionis, rescriptum vero gratiosum reddatur irritum; ea mihi videtur præcipua, quam tradit Felin. in *prædicto cap. ad audientiam, in fin. cum Cardinal & Imola, videlicet, quia litteræ ad beneficia tribuunt, ius, sed litteræ ad lites tribuunt iudicem, non ius; & sic primæ sunt maioris præiudicij, ideo facilius inficiuntur.****

3. Plures limitationes, & ampliaciones alibi tenentur huic doctrinæ, quas potes videre specialiter in Felino, qui in supradictò loco optimè hanc materiam expendit. Illa tamen est præcipua, spectandum esse in rescripto, quid sit primò concessum, quando in litteris rescriptum gratia, & iustitiæ continetur. Nam si primò concessum sit rescriptum gratiosum, & pro illius executione detur rescriptum iustitiæ. Si primò vitiatum est subreptione, secundum rescriptum est ipso iure nullum, ex *cap. si super gratia, de off. deleg. in 6. & cap. constitutus, de rescript. & aliis, quæ allegat Felin. in *cap. ad audientiam, 2. de rescript. num. 18.* Contra verò si primò rescriptum datum sit ad lites, & consequenter, rescriptum gratia sit factum, cui scilicet concedatur aliquod beneficium, v. g. reuocetur alicui iurisdictioni, valet hoc secum litem rescriptum, sicut & primum, quouque ope exceptionis elidatur, ut tradit Felin. cum aliis *supra, num. 21.* Ratio desumitur ex *reg. iur. accessorium, de reg. iur. in 6.* accessorium enim sequitur naturam principalis: & ita alios referens tenet Felin. in *d. cap. ad audientiam, n. 17. & 19.* & ibi Abbas *num. 14. Nauarr. cap. si quando, prælud. 1. num. 1. de rescript. Sanchez lib. 8. disp. 21. num. 6.* Aduertunt tamen plures Doctores supradicta intelligenda esse de rescriptis impetratis à Pontifice, vel eius Legato; secus de gratis & rescriptis impetratis ab ordinario, existimant enim nullam gratiam, nullamve dispensationem ab ordinario impetratam vitari ex subreptione: sic loquens de benef. docuit Gonzalez. *reg. 8. cæcell. gloss. 4. num. 17. 3. Menoch. de arbit. casu 201. à num. 15.* & generaliter loquens de omnibus gratis videtur docere Eman. *3aa**